

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-EYLÜL DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürelî Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Eylül dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARI İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde dış ticaret açığı % 122,3 oranında genişleyerek 16.041 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- ihracat gelirlerinin % 4,0,
- bavul ticaretinin % 37,9 artmasına karşın,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 35,1 oranında artmasıdır.

Diğer taraftan, 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler % 28 oranında artarak 9.270 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 25 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 6.771 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Eylül döneminde, 1.502 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 21.112 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde 2.071 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 22.800 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak- Eylül döneminde 881 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate

alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 28.327 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde, 1.516 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 38.841 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 7.215 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 122,3 oranında artışla 16.041 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Eylül	2000 Ocak-Eylül	% Değişim
İhracat FOB	21.112	22.800	8,0
Bavul ticareti	1.502	2.071	37,9
İthalat FOB	-28.327	-38.841	37,1
Altın ithalatı	-881	-1.516	72,1
Dış Ticaret Açığı	-7.215	-16.041	122,3

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Eylül dönemine göre % 47,9 oranında artarak 5.869 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 11,6 oranında artarak 1.959 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 2,9 oranında azalışla 8.482 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 19,2, **faiz giderlerinin** % 9 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 16,6 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 1.452, 4.350 ve 5.018 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Eylül döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yeralan işçi gelirleri % 5,5 oranında azalarak, 3.397 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Eylül döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 111 milyon ABD doları azalarak 464 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 227 milyon ABD doları artarak 721 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 257 milyon ABD doları çıkış göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 866 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise **5.954 milyon ABD doları tutarında tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 368 milyon ABD doları **net** satım, 2000 yılının aynı döneminde ise 604 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandırılmıştır.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin net menkul değer alım-satımlarının, aynı aylarda sırasıyla 495 milyon ABD doları ve 682 milyon ABD doları net alım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 1.729 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 6.032 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 500 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 2.981 milyon ABD doları net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yeralan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 7.493 milyon ABD dolarından 12.393 milyon ABD doları düzeyine

çıkmiş olup, sözkonusu artış, genel hükümetin borçlanmasıdaki 1.211 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasıdaki 3.734 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Eylül döneminde 7.938 milyon ABD dolarından 9.926 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Eylül döneminde 55 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 514 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Eylül döneminde 500 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde 32 milyon ABD doları tutarında geri ödeme gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak- Eylül döneminde 435 milyon ABD doları artış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 1.670 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 1.740 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 4.245 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde net 1.434 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 3.267 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlere ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Eylül döneminde net 511 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise net 834 milyon ABD doları kullanım gerçekleşmiş; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 Ocak-Eylül döneminde net 52 milyon ABD doları ve 2000 yılının aynı döneminde net 11 milyon ABD doları geri ödeme yapılmıştır. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 1.961 milyon ABD doları ve 4.342 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Eylül döneminde 221 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik kişilerin hesaplarında gözlenen azalışa bağlı olarak 97 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Resmi rezervler 1999 yılının ilk dokuz 5.075 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 2.896 milyon ABD doları artmıştır.